

LEGISLATIEF THEATER OVER LOKAAL JEUGDBELEID

AGENDA DELFSHAVEN 2020

FORMAAT

WERKPLAATS VOOR PARTICIPATIEF DRAMA

T 010-452 40 45

F 010-452 54 65

E info@formaat.org

Westzeedijk 513

Rotterdam

WWW.FORMAAT.ORG

Formaat is een organisatie die werkt aan empowerment van mensen in een achterstandspositie, participatie van mensen die onvoldoende aan de samenleving deelnemen, bewustwording van mensen m.b.t. mensenrechten, grondrechten en waarden & normen en dialoog tussen burgers onderling c.q. tussen burgers en overheid. Formaat doet dit door middel van allerlei vormen van Participatief Drama.

AGENDA DELFSHAVEN 2020

LEGISLATIEF THEATER OVER LOKAAL JEUGDBELEID

INLEIDING

Voor u ligt het resultaat van een intensief contact dat Formaat had met ruim 300 jongeren uit de deelgemeente Delfshaven. De inhoud van deze agenda is op 1 april 2010 in de vorm van een theatervoorstelling gepresenteerd aan de deelgemeenteraad van Delfshaven en aan een aantal ambtenaren.

De agenda Delfshaven 2020 schetst een beeld van de problemen van jongeren. Niet de problemen die jongeren volgens volwassenen hebben, maar de problemen van jongeren volgens de jongeren zelf. Dit is het resultaat van een oprechte en open communicatie tussen Formaat en de betrokken jongeren. Zonder waardeoordeel over en weer is gesproken over de problemen die jongeren ervaren. Maar naast de problemen is er ook gesproken over de positieve kanten van de deelgemeente en over de mogelijke oplossingen voor de problemen. De jongeren die Formaat heeft gesproken zijn trots op Delfshaven. Deze trots geeft energie om te veranderen zodat de wijk beter wordt voor de jongeren, maar eigenlijk voor iedereen.

De agenda is een toekomstvisie, geformuleerd door de jeugd van Delfshaven. Deze toekomstvisie willen de jongeren graag aanbieden aan de deelgemeenteraad. Niet zodat het meegenomen kan worden in een andere visie, niet zodat er uitsluitend naar gekeken zal worden, maar met het doel dat er zaken gaan veranderen. De jongeren nodigen de deelgemeenteraad uit, beslissingen te nemen die daadwerkelijk tot gevolg zullen hebben dat de problemen van jongeren afnemen. Daar waar mogelijk doen de jongeren suggesties wat deze oplossingen moeten zijn, en hoe zij daar zelf bij kunnen helpen. Bij de jongeren is veranderbereidheid aanwezig; dit biedt de deelgemeenteraad een mooie gelegenheid om samen met jongeren te gaan werken aan een beter Delfshaven in de komende 10 jaar.

Voordat de problemen uiteengezet worden en de oplossingsrichtingen beschreven worden, wordt een beeld geschetst van het verloop van het project Agenda Delfshaven 2020.

PROJECTTEAM AGENDA DELFSHAVEN 2020
MEI 2010

WIE HEEFT HET PROJECT UITGEVOERD?

Formaat, Werkplaats voor Participatief Drama

Formaat werd in 1999 in Rotterdam opgericht. Het werkgebied is landelijk en soms zelfs internationaal. In 2007 vestigde Formaat zich in aan de Westzeedijk in Delfshaven. Sindsdien wordt ruim de helft van de activiteiten in Rotterdam uitgevoerd, waarvan een groot deel in Delfshaven. In Delfshaven werden tot medio 2010 vijf projecten uitgevoerd, waarvan vier met jongeren en een met mensen met een psychosociale problematiek. De vijf projecten zijn: Jong en oud in Schiedam (2006), Theateratelier Rotterdam (2007-heden), Theateratelier Beroepenoriëntatie praktijkschool Accent Delfshaven (2008), Kort Lontje, geweldpreventie in het BAO (2009) en Agenda Delfshaven 2020 (2009-2010).

Formaat werkt vanuit de volgende visie, neergelegd in het beleidsplan:

In onze samenleving is nog steeds sprake van een onevenredige verdeling van kansen onder de bevolking. Mensen in een achterstandspositie slagen er niet of onvoldoende in om vooruit te komen; met sommige groepen gaat het zelfs steeds slechter. Tegelijkertijd verliezen begrippen als onderlinge solidariteit, onderling respect en medemenselijkheid steeds meer terrein. Commercie en passief entertainment veroorzaken eerder een daling dan een stijging van levenskwaliteit. De omgang van mensen onderling en die tussen overheid en burger wordt gekenmerkt door monologen en het ontbreken van een gemeenschappelijke taal.

Deze visie leidt tot de volgende missie:

Formaat wil die gemeenschappelijke taal aanbrengen in de vorm van de taal van het theater. Een theater echter dat wel participatief is, dat wil zeggen dat het publiek de hoofdrol speelt. Volwaardige participatie van alle burgers is een voorwaarde voor een democratie waarin mensen zich als mensen kunnen gedragen. Daarin worden monologen vervangen door dialogen, krijgen solidariteit en respect weer inhoud en kan iedereen ongeacht haar of zijn achtergrond een rol spelen.

Formaat werkt met allerlei vormen van Participatief Drama, die gebaseerd zijn op het Theater van de Onder-

drukten. Eén van de werkvormen is het Legislatief Theater. Agenda Delfshaven 2020 is opgezet als Legislatief Theaterproject; deze werkvorm leidt tot aanbevelingen voor nieuw beleid, tot nieuwe regels of zelfs tot wetgeving.

Formaat heeft het project uitgevoerd met een team van vijf Jokers – zo noemen we de mensen die Participatief Drama begeleiden –, zeven jongeren en twee stagiairs. Zij speelden allen mee in de voorstelling. Ook een technicus was bij het project betrokken. Het team stond onder supervisie van artistiek leider Luc Opdebeeck.

WELKE METHODIEK IS GEBRUIKT?

Legislatief Theater

Legislatief Theater is ontstaan om democratie en participatie zowel een andere vorm als een andere inhoud te geven. Een werkvorm waarbij voorstellen vanuit beelden ontstaan. Waaraan iedereen, ongeacht taalbeheersing of opleidingsniveau, kan meedoen. Legislatief Theater begint met het maken van theaterbeelden van de werkelijkheid zoals de betrokkenen hem ervaren. Daarna volgt een belangrijke stap: de reality check. De beelden worden voorgelegd aan mensen met dezelfde leefomstandigheden en zij mogen de beelden aanvullen en corrigeren. De aangepaste beelden vormen de basis voor een Forumtheaterstuk, waarbij de beelden tot leven komen en allerlei vragen bij het publiek opwerpen. Wat is nu precies Forumtheater?

Forumtheater

In het boek 'De Mens in de hoofdrol' (Formaat 2006) staat over Forumtheater:

Augusto Boal beschrijft deze werkvorm als volgt: "In het eerste gedeelte wordt de scène zo gespeeld alsof het conventioneel theater is. Dan wordt aan de toeschouwers gevraagd of ze het met de oplossing van de protagonist eens zijn. Vermoedelijk zijn ze het niet. De hele scène wordt dan nog een keer gespeeld, waarbij de acteurs proberen om ze onveranderd tot een einde te brengen en de toe-

schouwers hun best doen om de afloop te beïnvloeden doordat ze nieuwe, betere oplossingen inbrengen."

Om die nieuwe, betere oplossingen gaat het. Wie Forumtheater speelt, is op zoek naar alternatieven voor situaties waar mensen het niet mee eens zijn, die zij willen veranderen. In veel gevallen gaat het om situaties die verder gaan dan de individuele beleving. Het gaat om groepen mensen die op wat voor manier dan ook gehinderd worden bij het volwaardig meedoen in de samenleving. Doordat die ervaring gedeeld wordt, zal het publiek de situaties collectief herkennen en ontstaat er een gezamenlijk verlangen om verandering aan te brengen.

Het komt ook voor dat mensen met verschillende belangen in het publiek zitten. Er is dan wel sprake van een collectieve herkenning, maar de belangen van de aanwezigen verschillen. Zo hebben cliënten andere belangen dan beleidsmakers, politici weer andere dan opvanginstellingen, hulpverleners andere dan arbeidstoeleiders en het "algemeen" publiek heeft uiteenlopende belangen. Bij een gemengd of heterogeen publiek staat de dialoog tussen de partijen voorop. Dit gaat verder dan het kweken van wederzijds begrip. De manier waarop men tijdens de voorstelling met elkaar omgaat, is een spiegel van de realiteit.

In het project Agenda Delfshaven 2020 zijn vier Forumtheatervoorstellingen geprogrammeerd. De eerste drie alleen voor jongeren, de vierde voor jongeren en lokale politici/beleidsmakers. Dat wil zeggen dat er drie keer sprake was van homogeen publiek en een keer van heterogeen publiek.

WAT WAREN DE DOELEN?

1. Jongeren stimuleren tot actief burgerschap door het laten opstellen van de Agenda Delfshaven 2020 inclusief een uitvoeringsplan voor de komende 2 jaar.
2. De Agenda Delfshaven 2020 zelf, waarvoor vervolgens politiek draagvlak gezocht wordt.
3. Activering van jongeren, waarvan een deel zou moeten worden vastgehouden in het vervolgtraject.
4. Agenda Delfshaven 2020 zou voor de deelgemeente en

voor instellingen die met jongeren werken als leidraad moeten dienen voor uitbouw van activiteiten.

WAT WAS DE OPZET VAN HET PROJECT?

Aanleiding

Delfshaven is de jongste Deelgemeente van Rotterdam in die zin dat er het hoogste percentage personen jonger dan 18 jaar woont. Een deel van Delfshaven is Vogelaarwijk en ook op andere gebieden zijn er veel stimuleringsprogramma's. De jeugd is echter niet of nauwelijks betrokken bij de totstandkoming en uitvoering ervan. De Delfshavense jongeren gelden voor een belangrijk deel als 'moeilijk bereikbaar'. Wijkinstellingen, zelforganisaties en lokale politici drongen er bij de officiële opening van de Werkplaats van Formaat in januari 2008 op aan, de aandacht met name op de jeugd te richten. In het najaar van 2008 werd Formaat door de deelgemeente benaderd om een REYC-project in te dienen. Dit werd Agenda Delfshaven 2020.

Doelgroep

Jongeren van allerlei culturele achtergronden in de leeftijd van ca. 14-20 jaar die in Delfshaven wonen (dit zijn er c.a. 5000). Qua lifestyle heeft Formaat gezocht naar een doorsnee van wat de deelgemeente te bieden heeft. Wel wilde Formaat vooral ook die jongeren betrekken die nog niet of nauwelijks de kans hebben gekregen om hun stem te laten horen. Dus juist ook jongeren met een lagere opleiding, juist ook traditionele jongeren en juist ook meiden. Uiteindelijk is gekozen voor het meidewerk van DISCK – met de "Club" in Spangen als middelpunt; jongerencentrum VAJO in Middelland; het Melanchthon in de Spaanse Polder en de Jongerenraad. Met jongerenwerkers, leerkrachten en de leden van de Jongerenraad is vooraf uitvoerig gesproken over het doel van het project. De jongeren zijn in alle gevallen ook persoonlijk benaderd om te peilen of zij gemotiveerd waren om mee te doen.

Werkproces in 6 fasen

1. Inventarisatie

Met de vier genoemde groepen hebben workshops plaatsgevonden waarin de eerste thema's in beeld werden gezet:

- Veiligheid op straat, inspraak in jongerenwerk (meidenwerk)
- Boetebeleid, aansluiting school op leefwereld, openbaar vervoer en economische kansen (Melanchthon)
- Boetebeleid, postcodediscriminatie en inspraak in jongerenwerk (VAJO)
- Luisteren naar jongeren, economische kansen, postcode-discriminatie, leeftijdsdiscriminatie en openbaar vervoer (Jongerenraad)

Bij de inventarisatie is gevraagd of er jongeren mee wilden werken aan de presentaties cq. aan de voorafgaande repetities. In totaal 10 jongeren gaven zich op: 3 van het Melanchthon, 4 van het meidenwerk, 2 van de Jongerenraad en 1 van VAJO. Uiteindelijk hebben 6 van hen meegedaan.

Bij de inventarisatiewerkshops waren in totaal 35 jongeren betrokken.

UITVOERING: OKTOBER - NOVEMBER 2009

2. Verwerking

Tijdens deze fase hebben de jongeren die meewerkten aan de presentaties, samen met het team van Formaat de aangedragen thema's uitgewerkt tot korte scènes. Voorafgaand aan elke presentatie zijn de scènes gemaakt en gerepeteerd zodat ze tijdens de presentatie gespeeld konden worden.

UITVOERING: DECEMBER 2009 - JANUARI 2010

3. Presentatie thema's en dialoog

Voor iedere doelgroep zijn aparte presentaties georganiseerd. In deze presentaties zijn die thema's behandeld die tijdens de workshop door de jongeren zijn aangedragen. De presentaties bestonden vooral uit een aantal korte scènes die gemaakt zijn in fase 2. Aan de aanwezige jongeren is gevraagd of ze de thema's herkennen en of zij dit ook belangrijke thema's vonden. De jongeren werden uitgedaagd nog andere thema's aan te dragen. De inhoud van de presentaties heeft voor een groot deel de inhoud van de latere voorstelling bepaald.

Er vonden 5 presentaties plaats, elk een voor het meidenwerk, in VAJO, op het Melanchthon en twee op het Carré College. Bij de presentaties werd gevraagd wie er aan de voorstelling wilde deelnemen. Dat waren uiteindelijk 7 jongeren.

Aan de presentaties hebben 145 jongeren deelgenomen.

UITVOERING: JANUARI 2010

4. Syntheseverwerking

De uitkomsten van de workshops en presentaties werden in een aantal repetities verwerkt tot een Forumtheaterstuk ten behoeve van de legislatieve voorstelling. Het repetitieproces duurde 3 weken, waarin in totaal 8 repetities plaatsvonden. Omdat er zoveel onderwerpen en voorbeelden waren aangedragen, is gekozen voor een opzet waarin veel aspecten van het leven van jongeren konden worden getoond.

UITVOERING: FEBRUARI - MAART 2010

5. Legislatieve voorstelling en debat

De voorstellen uit de workshops en presentaties zijn gepresenteerd aan grote groepen jongeren in het Forumtheaterstuk 'Kijk op de wijk'. De voorstellen zijn getoetst aan de hand van drie legislatieve plenaire debatten.

Tijdens de debatten is geïnventariseerd welke thema's prioriteit hadden en welke voorstellen onderdeel van de Agenda voor 2020 zouden moeten worden.

Aan deze voorstellingen hebben 100 jongeren deelgenomen.

UITVOERING: MAART 2010

6. Presentatie Agenda Delfshaven 2020

De voorstellen die in de agenda zouden komen, werden gepresenteerd in voor de jongeren begrijpelijke taal. Daarnaast werden deze op een dusdanige wijze gepresenteerd dat er ook besluitvorming kan gaan plaatsvinden door de deelgemeenteraad. Voor de laatste voorstelling, waarin de voorstellen van de jongeren gepresenteerd werden, waren jongeren, het dagelijks bestuur van de deelgemeente en de deelgemeenteraad uitgenodigd. Voorliggend document is de uitwerking van de voorstellen die op 1 april 2010 zijn gepresenteerd.

Op de slotvoorstelling waren 35 jongeren en 35 volwassenen aanwezig, voor een groot deel afkomstig van politiek en bestuur in Delfshaven.

UITVOERING: 1 APRIL 2010

DE UITKOMSTEN

Hieronder worden de vier doelen van Agenda Delfshaven 2020 geëvalueerd. Ook zijn hier de uitdagingen voor de toekomst geformuleerd; dit zijn uitdagingen voor Formaat, de (deel-) gemeente en voor eventuele andere partners die bij volgende projecten betrokken worden.

Actief burgerschap

Het belangrijkste doel van het project was jongeren te stimuleren tot actief burgerschap door het opstellen van de Agenda Delfshaven 2020. Deze doelstelling was ontleend aan de missie van het Jongerenjaar 2009. De vier elementen van actief burgerschap (ontleend aan Evelien Tonkens) zijn:

1. Emancipatie:

Actieve burgers beschikken over/ ontwikkelen een minimaal niveau van maatschappelijke kennis, mondigheid, (zelf)respect en communicatief vermogen.

2. Vormgeving en onderhoud van maatschappelijke verbanden:

Actieve burgers onderhouden relaties tussen individuen en groepen, of tussen individuen en groepen en de gebouwde omgeving en geven daarmee vorm aan maatschappelijke verbanden. Zij geven vorm aan sociale samenhang en solidariteit.

3. Deelname aan deliberatie en/of maatschappelijk onderhoud:

Actieve burgers onderhouden maatschappelijke verbanden door met elkaar en anderen (bijv. organisaties of overheden) in de publieke ruimte in dialoog te treden, of door zorg- of onderhoudstaken op zich te nemen.

4. Oriëntatie op algemeen belang:

Actieve burgers zijn primair gericht op het publieke belang, in de publieke ruimte.

Stichting Leerplanontwikkeling benadrukt voor het onderwijs, en dus voor jongeren, de elementen **Democratie, Participatie en Identiteit**.

Agenda Delfshaven 2020 heeft op al deze punten inhoud gegeven aan actief burgerschap:

De deelnemende jongeren hebben zich ingelaten op een **democratisch** proces, d.w.z. dat zij met elkaar in

dialoog zijn gegaan om verschillende meningen tegen elkaar af te wegen. Ze hebben hun belangen moeten afwegen tegen het **algemeen belang**. Zo is er veel discussie geweest over het boetebeleid, omdat sommige jongeren vonden dat je daarmee ook lastige en criminele jongeren kon aanpakken. Maar het feit dat er in hun ogen voornamelijk onschuldige jongeren beboet werden, gaf de doorslag. Ook was er een levendig debat over wat je als jongere in Delfshaven nodig had om succes te hebben. Wat betekent succes eigenlijk in Rotterdam-West? Een diploma, daar ben je trots op, daar was iedereen het over eens, maar als je met dat diploma geen werk kon vinden en je moest in armoede leven terwijl anderen wel geld hadden, dat was moeilijk verteerbaar. Nog moeilijker te verdragen was het idee van de working poor: veel werken maar onvoldoende inkomen. Toch wilde een grote meerderheid niet de weg op van het illegale inkomen. Met het kiezen van een positie op dit punt worden jongeren zich bewust van de dilemma's in de samenleving en daarmee ook van hun eigen waarden.

Op het punt van de vormgeving en het onderhouden van **maatschappelijke verbanden** mag geconstateerd worden dat de meest actieve jongeren hebben geparticipeerd in een traject dat enkele maanden doorlooptijd had. Zij zijn trouw blijven komen naar repetities, presentaties en workshops. Een aantal jongeren is naar meerdere voorstellingen gekomen, nadat ze ook al een workshop en presentatie hadden bijgewoond. De thematiek van het project is voor een aantal jongeren blijkbaar van dusdanig belang dat het waardevol is hier vrije tijd in te investeren. Een heel belangrijk thema was in dat kader de **identiteit** van de deelnemers als *Westside-jongeren*. Het proberen een definitie daarvan te bedenken die losstaat van de beelden die de buitenwereld van je heeft is een grote uitdaging. In het Forumtheaterstuk zijn de personages neergezet zoals de jongeren hen beleven. Het gedrag en de motivaties van de personages zijn één. Elk van de personages heeft een wens, een doel en is daar actief mee bezig. Maar er zijn factoren die je in het bereiken van je doel belemmeren. Het gaat daarbij niet om toeval of voorbestemming. Je hebt **keuzes** die je kan maken. Als Agenda 2020 een ding duidelijk gemaakt heeft, is het dat wel.

Het punt **participatie** stond van begin af aan voorop. Niet passief afwachten en je beklagen over wat er gebeurt maar je er actief mee bemoeien. Zelfs al heb je weinig of geen vertrouwen in de reacties van de politiek of zelfs maar van volwassenen in het algemeen. Deelnemen aan het **maatschappelijk debat** over wat er in Rotterdam de komende jaren moet gebeuren betekent dat je moet nadenken over hoe je het formuleert, wat de inhoud is, wat de middelen zijn. Legislatief Theater biedt jongeren een vorm die goed past bij hun leer- en leefstijl, zeker bij die van Rotterdam-West: kleurrijk, ritmisch en goudeerlijk. Bij het presenteren van je mening past ook dat de nuance pas in de discussie daarna volgt. Een agenda is als een partijprogramma: je spreekt duidelijk uit wat je wilt bereiken.

Om de resultaten op het punt actief burgerschap te verzilveren is het vanzelfsprekend noodzakelijk om de door jongeren opgestelde agenda serieus te nemen. Daarmee komen ook de andere doelen in zicht.

De Agenda Delfshaven 2020 opgesteld door de jeugd

De jongeren die geparticipeerd hebben in het project hebben zeven concrete problemen aangewezen. Problemen waarvan ze vinden dat ze hun in de weg staan om te slagen. Voor deze problemen vragen de jongeren aandacht. Per thema zal een korte schets gegeven worden van het probleem volgens de jongeren en een eerste aanzet tot oplossingen. Daarnaast wordt aangegeven wat, indien van toepassing, de rol van de jongeren daarbij zou kunnen zijn.

I. Het huidige boetebeleid moet ingetrokken worden

Als je in Delfshaven jong bent is het aan de orde van de dag dat je aangesproken wordt door de politie. ID-controles komen vaak voor. Handhaving van het samscholingsverbod gebeurt in de omgeving van scholen (waar nu eenmaal veel jongeren samenkomen), in gebieden waar de jongeren wonen en bij winkels waar zij boodschappen doen. Sommige jongeren krijgen regelmatig boetes voor samscholing en het niet bij zich hebben van een ID *in hun eigen straat*.

Jongeren vinden **veiligheid op straat** een belangrijk thema. Maar ze zien niet hoe de huidige (in hun ogen willekeurige) controles iets aan de veiligheid bijdragen. De straat is een belangrijke sociale omgeving voor jongeren. De meerderheid van de jongeren heeft geen kwade bedoelingen en wil elkaar enkel ontmoeten. Tijdens het werkproces van het project Agenda Delfshaven 2020 werd door de jongeren het bruisende karakter van de wijk benadrukt. Jongeren willen daar deel aan hebben. De huidige krampachtige handhaving van het samscholingsverbod maakt dit echter onmogelijk; de ervaring van jongeren (jongens én meiden) is dat de politie bij voorbaat er vanuit gaat dat je een potentieel probleem bent.

Jongeren hebben ook de indruk dat controles enkel plaatsvinden zodat de politie **voldoende bonnen** kan uitschrijven. Er gebeuren echter dingen op straat die meer aandacht behoeven. Zo zou er harder opgetreden moeten worden tegen **drugshandel**. Dit wordt door veel jongeren (waarbij de jongens dat sterker benadrukken dan de meiden, zie onder punt II) als de grootste bron van onveiligheid genoemd. Daarbij sparen zij hun leeftijdgenoten niet: ook jongeren zijn bij dealen betrokken.

De politie heeft in de ogen van de deelnemers aan dit project voldoende kennis in huis om bij controles te bepalen of het om scholieren of criminelen gaat.

Het voorstel van jongeren is dan ook om het huidige boetebeleid in te trekken en te **vervangen** door een beleid dat niet jongeren criminaliseert maar criminele jongeren aanpakt.

Daarnaast zou het volgens de jongeren goed zijn om **een dialoog te organiseren tussen jongeren en de politie**. Want jongeren begrijpen ook wel dat de politie een bepaald beeld van hen heeft en dat dat beeld ergens vandaan komt. Veel jongeren vinden het niet goed dat er een sfeer ontstaat van elkaar wederzijds provoceren. Maar als we op toneel de ontmoeting politie/jongeren neerzetten, bestaat wel de neiging om de grenzen op te zoeken. Participatief Drama kan bij het zoeken naar alternatieven voor dit kat-en-muisspel in het vervolg een rol spelen.

II. Meer veiligheid op straat voor meiden

Veel meiden voelen zich onveilig op straat in Delfshaven. Ze worden nageroepen, toegesproken, toegefluis- terd en zelfs achtervolgd *tot aan hun huisdeur*. Veelal worden ze lastig gevallen door volwassen mannen en in mindere mate door leeftijdsgenoten.

De meiden noemen verschillende oplossingen. Ten eerste moet de norm dat meiden loslopend wild zijn, worden aangepakt. Dat kan een (deel)gemeente doen door als overheid een duidelijk standpunt in te nemen en dat publiekelijk uit te dragen. Dit kan door de GGD opdracht te geven een **preventieprogramma** onder jongens op te zetten. Maar meiden verwachten ook **handhaving** op het punt van seksuele intimidatie. Er moet een loket komen waar je met klachten terecht kunt en waar je serieus genomen wordt.

Ten tweede vragen de meiden om **veilige chillouts**. Ontmoetingsruimtes die voor hen en hun ouders aanvaardbaar zijn, maar die niet saai zijn. Een soort verbanning van jonge vrouwen naar mannenvrije zones willen zij namelijk ook niet. Er was heel veel discussie over de aard van deze chillouts. De meidenvilla's van DISCK waren bij de meeste meiden die wij gesproken hebben,

niet bekend. Het dilemma 'niet saai maar toch veilig' lijkt bijna niet op te lossen. Toch zijn meiden enorm te motiveren om zelf hierop een antwoord te vinden.

Ten derde willen de meiden ook met zichzelf aan de slag. Zij hebben behoefte aan een **breder handelingsrepertoire** als ze ongewenst aangesproken worden. Meiden moeten in een veilige setting kunnen oefenen met verschillende manieren van reageren om te kunnen ervaren wat het best werkt om een verhoogd veiligheidsgevoel te krijgen. Formaat ziet het als uitdaging om via een **meidenatelier** samen met de meiden uit Delfshaven verdiepend op deze problematiek in te gaan. Enerzijds om de problematiek verder te verkennen en een uitgebreidere analyse aan de deelgemeente aan te bieden. Maar anderzijds, en wellicht belangrijker, om met meiden te zoeken naar concrete oplossingsrichtingen. Oplossingsrichtingen die meiden zelf toe kunnen passen (hoe te reageren in een bepaalde situatie), die ze samen met buurt- wijk- en deelgemeentebewoners kunnen uitvoeren (pay-it-forward) of die anderen kunnen uitvoeren (handhaving vanuit gemeente en politie). Formaat heeft de deelgemeente een voorstel gedaan om deze problematiek verder aan te pakken.

III. Dialoog tussen RET-personeel en de jongeren

Het RET-personeel ervaart veel problemen met jongeren en jongeren ervaren veel problemen met het RET-personeel. Er is sprake van een neerwaartse spiraal die doorbroken zou moeten worden. Jongeren voelen zich gekoeioneerd als er RET-controleurs in de metro staan te kletsen totdat er jongeren binnenkomen en ze direct deze jongeren gaan controleren. Jongeren zijn ongelukkig met het beeld dat zij continu problemen zouden veroorzaken of dingen doen die niet mogen. In het filmpje over het nieuwe sociale veiligheidsbeleid van de RET zie je onder het kopje "controle" dat een jongere door 4 controleurs wordt overmeesterd. Het probleem lijkt op dat van de relatie jongeren-politie, met dat verschil dat buschauffeurs geen boetes geven maar wel door kunnen rijden als je bij de halte staat.

In de bijeenkomsten met jongeren is een **dialoog tussen RET-personeel** en jongeren als mogelijke oplossingsrichting genoemd. Veel jongeren zijn tot dit gesprek bereid, al hebben ze hier niet meteen vertrouwen in. Ze

denken ook dat het RET-personeel hiertoe niet bereid zal zijn.

Formaat heeft ruime ervaring met het opzetten van dialoog tussen jonge passagiers en personeel van vervoerbedrijven. In Den Haag stond het preventieproject "Trek die Lijn" (winnaar Hein Roethoefprijs 2003) van de HTM zelfs enige tijd onder leiding van Formaat. Het project leverde een uitgebreid activiteitenprogramma op dat door elk vervoerbedrijf gebruikt kan worden. Ook tijdens projecten van Formaat in Almere en Rijswijk (in beide gevallen met Connexion) konden de problemen op de bus teruggedrongen worden.

IV. Meer economische kansen voor jongeren

Jongeren uit Delfshaven ervaren belemmeringen bij het vinden van bijbanen en stages. Ook deze problematiek is meerledig. Enerzijds hanteren werkgevers steeds meer beperkingen op basis van leeftijd. Een jongere van 17 kan al te oud en duur zijn voor een simpele bijbaan. Anderzijds is er sprake van 'wijkdiscriminatie'. Als een jongere uit een Delfshavense wijk komt, is hij of zij voor sommige werkgevers niet interessant; bij deze werkgevers bestaat kennelijk het vermoeden dat het om een probleemjongere zal gaan.

Deze beperkingen belemmeren jongeren in het zelfstandig kunnen voorzien in (een deel van) hun levensonderhoud. Daarnaast worden jongeren belemmerd in het opdoen van werkervaring, terwijl ze juist deze werkervaring hard nodig hebben voor hun persoonlijke vorming en voor hun verdere toekomst.

De leeftijdsdiscriminatie lijkt een landelijk probleem te zijn. Toch wil dit niet zeggen dat er op lokaal niveau geen actie ondernomen kan worden op dit gebied.

Ondernemers en jongeren zouden, al dan niet via ondernemersplatformen, met elkaar het gesprek aan moeten gaan. Jongeren kunnen een aandeel hebben in het wegnemen van vooroordelen. Werkgevers zouden aangesproken kunnen worden op hun **maatschappelijke verantwoordelijkheid**. De (deel-) gemeente zou hier een actieve rol in moeten spelen, alsmede de jongeren zelf. Dat laatste zou dan weer een thema kunnen zijn voor een permanent Jongerenatelier.

V. Meer en meer gestructureerd jongerenwerk aanbod

Tijdens de gesprekken met jongeren, maar ook met deelgemeenteraadsleden en ambtenaren, blijkt dat het jongerenwerk in Delfshaven niet goed georganiseerd is. Delfshaven is een deelgemeente die veel geld uitgeeft aan jongerenwerk en toch zijn de **openingstijden** eerder incidenteel dan structureel. Als een centrum open is, is er **geen structureel aanbod**, laat staan dat jongeren inspraak hebben gehad op de programmering. De opening van de meidenvilla's is langs de meeste meiden heen gegaan, waardoor zij nog steeds op zoek zijn naar een plek waar ze veilig kunnen chillen en activiteiten kunnen ondernemen. Daarnaast blijkt het jongerenwerk slechts beperkt in staat jongeren te bereiken en te activeren.

Tijdens de voorstelling in maart 2010 bij VAJO is gebleken dat een deel van de jongeren in dit centrum geen binding heeft met het jongerenwerk maar het uitsluitend gebruiken als overdekte hangplek. Tijdens de voorstelling ontstond even een dreigende sfeer. Van de oorspronkelijke groep waar in januari 2010 de presentatie mee was gedaan was bij de voorstelling in maart bijna niemand aanwezig.

Om met de jeugd van Delfshaven contact te maken en te houden moet er sprake zijn van horizontale openingstijden. Sommige jongeren geven aan dat er op het moment dat jongerencentra onverwachts sluiten, een probleem ontstaat omdat zij op de straat aangewezen zijn als ontmoetingsplek. Omdat de regels op straat heel streng zijn (zie punt I), lopen zij het gevaar om daar staande gehouden, beboet en eventueel zelfs aangehouden te worden.

De visie achter het jongerenwerk is bovendien voor de meeste jongeren niet duidelijk. Bij VAJO lopen jongeren van alle Beke-categorieën door elkaar. In Spangen werd het meidenwerk maandenlang gedraaid door vrijwilligers. Het gevolg: jongeren lopen weg, er is geen sprake van opbouw. De rol van het Jongerenpanel zou in dit verband nader bekeken kunnen worden. De meeste jongeren die gebruik maken of dat in het verleden gedaan hebben, willen **actief betrokken** worden bij de programmering van het jongerenwerk. Dit past ook in een doelstelling van actief burgerschap.

Er zijn elders in het land succesvolle projecten bekend waar jongeren zelf verantwoordelijk zijn voor hun jonge-

rencentra. In Zwolle draait er een jongerencentrum op deze manier en recent is ook in Breda een jongerencentrum nieuw leven ingeblazen doordat jongeren de mogelijkheid en het vertrouwen kregen zelf het centrum te runnen. Jongeren krijgen op deze wijze de **verantwoordelijkheid** die ze aankunnen, ze worden geactiveerd en ze kunnen werken aan het ontwikkelen van (sociale) vaardigheden; talentontwikkeling zo je wil.

Ook dit onderwerp zou meegenomen kunnen worden bij de opzet van een permanent Jongerenatelier.

VI. Onderwijs moet beter aansluiten op de leefstijl van jongeren

Tijdens de presentaties is een aantal keren het thema "wat heb je nodig om succes te hebben?" aan de orde geweest. Opvallend was dat veel jongeren eigenschappen als cool zijn, zelfvertrouwen en connecties hebben hoger aanslaan dan het behalen van een diploma. Uitspraken als "Je gaat vooral naar school omdat daar je vrienden zijn" zeggen iets over de plek die het onderwijs in hun leven inneemt. Het is niet langer vanzelfsprekend dat het afmaken van school garant staat voor een goede toekomst.

Een veel gehoorde klacht is dat het huidige onderwijs geen rekening houdt met het feit dat jongeren steeds mondiger worden, over steeds meer informatie (internet) beschikken en hun sociale netwerken steeds groter worden (internet, mobiel). Hetzelfde onderwijs dat deze technische ontwikkelingen mogelijk heeft gemaakt verwacht vervolgens van jongeren dat zij deze media niet de hele dag gebruiken maar zich vooral op hun studie werpen.

Jongeren willen wel degelijk wat leren maar vragen om een leeromgeving die meer aansluit bij hun leefstijl. Omdat de deelgemeente Delfshaven voor de raadsperiode 2010-2014 het thema scholing tot hoofdpunt heeft gemaakt, ligt het voor de hand dat hier extra aandacht aan wordt besteed.

VII. Gratis openbaar vervoer voor jongeren op het voortgezet onderwijs

Telkens als er na een workshop, presentatie of voorstelling gevraagd werd: "Welk thema willen jullie nog meer

inbrengen?” was het antwoord onder andere “Gratis openbaar vervoer”. Ondanks het feit dat het hier gaat om een landelijk thema, wordt het kennelijk zo breed gedragen dat we het in deze agenda opnemen.

De kosten voor het OV drukken zwaar op het gezinsbudget. De problematiek van het zwartrijden (hier is een duidelijke connectie met punt III) laat zien dat niet alle schoolgaande jongeren over een abonnement beschikken. Het openbaar vervoer is ook voor sociale activiteiten onontbeerlijk. Het biedt de jongeren meer mogelijkheden om hun sociaal netwerk uit te breiden en te onderhouden.

Gratis openbaar vervoer voor scholieren (vanaf een bepaalde leeftijd) is ook in andere regio's van het land waar veel gezinnen met lagere inkomens wonen in discussie. Het zou onderdeel kunnen worden van het armoedebelief dat de gemeente Rotterdam voert.

Deze agenda is pas het begin. De kracht van de agenda pas duidelijk zal worden als hij serieus genomen wordt en er serieuze besluitvorming zal plaatsvinden. Tijdens het project hebben jongeren te kennen gegeven bereid te zijn mee te werken aan de uitvoering van bepaalde oplossingsrichtingen. De uitdaging voor de deelgemeente is om deze handreiking aan te grijpen. Aan Formaat de uitdaging om (waar van toepassing) te faciliteren dat er aan de oplossingen gewerkt kan worden.

Activering van jongeren, met name in het vervolgtraject

In het project Agenda Delfshaven 2020 zijn ruim 300 jongeren bereikt. Het streven is om zoveel mogelijk jongeren duurzaam te activeren. Met activeren bedoelen wij dat jongeren uit eigen beweging – voorzover zij dat daarvoor niet deden – kiezen voor actief burgerschap.

Duurzaam

Of dit gelukt is zal in de komende tijd moeten blijken. Een van de meetcriteria zou de opkomst van jongeren bij vervolgtrajecten kunnen zijn. Het kan daarbij zowel gaan om trajecten die door Formaat gestart worden als trajecten die elders van de grond komen. Als 10% van de bereikte jongeren binnen een jaar na afronding van het project Agenda Delfshaven 2020 duurzaam verleid

zijn tot actief burgerschap, is een stap gezet naar verankering. Het aan de deelgemeente voorgelegde voorstel voor een Jongerenateliers moet het begin van de activering die bereikt is bestendigen en uitbreiden. Met name door de jongeren een structureel forum te geven biedt kansen op actief burgerschap. Er ligt hier derhalve nog een uitdaging voor zowel Formaat als de deelgemeente. De uitdaging voor Formaat is om duurzame jongerenateliers op te zetten waarin jongeren gestimuleerd worden zich op te stellen als actieve burger. Het is aan de deelgemeente om deze jongerenateliers mede te faciliteren.

Uitdagen

Maar de belangrijkste uitdaging voor de deelgemeente is om de output van deze ateliers en van deze agenda serieus te nemen. Enkel als jongeren zien dat zij daadwerkelijk invloed hebben zullen zij uitgedaagd worden hun stem (op een positieve manier) te laten horen.

Tijdens de voorstelling gespeeld voor de deelgemeenteraad noemde de fractievoorzitter van de VVD de houding van de jongeren fatalistisch. Als dit al zo is, loont het ons inziens de moeite om te onderzoeken waar deze houding vandaan komt. Participatief Drama biedt legio mogelijkheden tot dit onderzoek. Het thema fatalisme oftewel weinig geloof in eigen kunnen, is een aantal keren aan de orde geweest, zowel tijdens de presentaties als tijdens de repetities. We hebben gedurende het traject lang niet alleen fatalisme gezien. Jongeren zijn uitgedaagd om uit hun passieve en wellicht fatalistische houding te komen en over te gaan tot actie. De bijgaande foto's onderstrepen dit ook. Dit is bij een groot deel van jongeren gelukt, maar bij een deel ook niet. Ook hiervoor geldt dat het belangrijk is dat er een structurele plaats komt waar jongeren uitgedaagd worden zich actief op te stellen en waar goede activiteiten geboden worden. Hier ligt enerzijds een mogelijkheid voor de jongerenateliers zoals Formaat voorstelt, maar hier ligt ook zeker een grote uitdaging voor het jongerenwerk in de deelgemeente. Hierover zijn al eerder opmerkingen gemaakt.

De activering van de bij de repetities en voorstellingen betrokken jongeren is overduidelijk zichtbaar geworden. Naast activering heeft ook empowerment plaatsgevonden.

De Agenda Delfshaven 2020 als leidraad

Omdat de agenda min of meer eigendom is van de jongeren, doen we er allen goed aan om hem uiterst serieus te nemen. Een voortzetting van de dialoog op basis van een aantal punten – en wij stellen voor om de bovenste drie punten naar voren te halen – geeft de jongeren een duidelijk teken. Het ging er immers om dat zij de agenda zouden bepalen. Dat wil niet zeggen dat zij ook eenzijdig de uitkomst moeten bepalen. Actief burgerschap betekent het rekening houden met de standpunten van anderen. Maar het zou erg jammer zijn als alle gedane inspanningen zouden leiden tot de slotzin van het Forumtheaterstuk, nl. “We nemen het mee”.

Agenda Delfshaven 2020 is voor een deel een onderbouwing van het reeds ingezette beleid. De aandacht voor veiligheid, emancipatie, economische kansen en armoedebestrijding heeft een draagvlak onder de jeugd. De jeugd vraagt nu ook om draagvlak bij de politiek om de knelpunten aan te pakken die zij hebben aangegeven.

De politiek is nu aan het woord. De jongeren rekenen op een standpunt van alle partijen in de deelraad m.b.t. de 7 genoemde thema's. Daarnaast zouden instellingen en bedrijven in de deelgemeente deze thema's als ijkpunten van hun beleid moeten nemen.

Als we ervan uitgaan dat de eerste drie punten prioriteit hebben, is een dialoog met politie en RET alsmede de uitwerking van een beleid voor meer veiligheid op straat voor meiden en veilige chillouts, het eerste wat er moet gebeuren. Formaat heeft al meerdere keren aangegeven dat e.e.a. vanuit een permanent Jongerenatelier vorm kan krijgen.

Draagvlak

Door de voorzitter van het Dagelijks Bestuur van de deelgemeente is gerefereerd aan de representativiteit van de 7 punten van de jongerenagenda. Er zijn ruim 300 jongeren betrokken geweest bij het samenstellen ervan. Dat is natuurlijk geen meerderheid van de totale populatie van 14-20 jarigen in Delfshaven. Het is wel een vrij grote steekproef. Het lijkt ons echter een goed idee om na de zomer van 2010 met de huidige 7 punten plus de standpunten van de politieke partijen en instellingen in Delfshaven naar de jongeren terug te gaan en via een heuse stemming laten bepalen wat de agenda voor de

komende 10 jaar zou moeten zijn. Maar we vinden dat die stemming voornamelijk door de jongeren zelf georganiseerd zou moeten worden, scholen en andere instellingen kunnen debatten organiseren. Ons is het te doen om een actieve rol van jongeren in het beleid van de deelgemeente.

CONCLUSIE

De methodiek Legislatief Theater heeft tot doel een duurzame activering op te leveren. Dus het project Agenda Delfshaven 2020 gaat niet enkel om de problemen en oplossingsrichtingen die jongeren benoemen, het vervolg is minstens even belangrijk. Aan diverse partners in de deelgemeente ligt nu de uitdaging voor de vruchten van deze activering te plukken en te borgen. Daarnaast kunnen deze jongeren ambassadeurs van hun deelgemeente zijn. Ze zijn trots en ze zijn (zo blijkt in dit project) bereid te investeren. Hier zou een focus op gelegd moeten worden in plaats van de groep jongeren die problemen veroorzaakt binnen de deelgemeente.

Het vervolg: jongeren- en meidenatelier

Het uitgewerkte voorstel is bij de deelgemeente neergelegd. Samengevat wil Formaat twee structurele jongerenateliers openen; één specifiek voor meiden met als voornaamste onderwerp de onveiligheid in de wijk. Het meidenatelier moet leiden tot meer handelingsbewame meiden in situaties waarin zij zich onveilig voelen. Het meidenatelier is een veilige omgeving waarin handelings- en gedragsalternatieven geoefend kunnen worden. Maar tevens is dit een setting waarin over meer structurele oplossingen voor de problematiek gespro-

ken kan worden. Het meidenatelier biedt meiden een mogelijkheid een strategie te ontwikkelen om in dialoog te kunnen treden met hun directe omgeving, waaronder ook de deelgemeente.

Tenslotte is het een middel om meiden maatschappelijk en politiek actief te laten zijn door middel van theater. Regelmatig zal het meidenatelier een forumvoorstelling maken voor hun achterban.

Het jongerenatelier staat, in tegenstelling tot het meidenatelier, open voor zowel jongens als meiden. De doelstellingen van dit atelier zijn gelijk aan die van het meidenatelier. Het onderwerp is echter niet specifiek veiligheid, maar zal door de jongeren bepaald worden. Op deze manier gaat het atelier over die dingen die jongeren belangrijk vinden. In tegenstelling tot het project Agenda Delfshaven 2020 zal er niet in de breedte gezocht worden naar problemen die jongeren ervaren, maar zal er stilgestaan worden bij één specifiek onderwerp en per onderwerp zal bekeken worden wie het 'publiek' moet zijn bij de voorstelling.

Beide ateliers hebben ten doel om de stem van de jongeren via theater te laten horen, vooral van jongeren die anders niet gehoord worden of niet weten waar ze hun stem moeten laten horen.

AAN AGENDA DELFSHAVEN 2020 WERKTEN MEE

Spel

Karen Bevers, Jady Eggink, Joey Eggink,
Wassima Etallageun, Targol Foroutanian
Vincent Gard, Sjoerd van Gurp, Mara Michon
Marylou Spoor, Hanna Maria Trap
Roxanne Vaarnold, Chayenne Vriendwijk

Regie

Thamar Kemperman

Jokers

Karen Bevers, Thamar Kemperman
Ronald Matthijssen, Mara Michon,
Hanna Maria Trap

Techniek

Thomas Brand

Research

Sjoerd van Gurp

Projectleiding

Ronald Matthijssen

Artistieke en methodische leiding

Luc Opdebeeck

Agenda Delfshaven 2020 werd mogelijk gemaakt door

Deelgemeente Delfshaven, Your World,
Stichting Bevordering Volkskracht
VSBfonds Rotterdam

